

Страйкова боротьба з участю профспілок у Східній Галичині у другій половині XIX – на початку XX століття

І. Р. Берест

Українська академія друкарства, Львів, Україна

УДК 93«19/20»(477.83)

doi: 10.15421/1717140

На основі документів, принципу історизму, наукового та об'єктивного підходу у статті зроблено спробу проаналізувати та показати роль профспілок у страйковому русі Східної Галичини. Досліджено сучасний стан та розвиток історіографії проблематики дослідження історії страйкового руху, доведено, що головною подією у профспілковому русі 1870-х рр. стали організація і проведення першого страйку у Східній Галичині (Львів, 24-30 січня 1870 р.), яким було започатковано хвилю страйкової боротьби. В кінці XIX – на початку XX ст. революційний рух робітників продовжував розвиватися. Поряд із страйками профспілки брали участь у робітничих демонстраціях, зборах і мітингах. Страйковий рух поступово набував політичного значення.

Ключові слова: профспілки; мітинг; страйк; Австро-Угорська монархія

Strike struggle with the participation of trade unions in Eastern Galicia in the second half of the XIX and early XX centuries

I. R. Berest

Ukrainian Academy of Printing, Lviv, Ukraine

In 1867, the Democratic Constitution was actually adopted in the Austro-Hungarian Monarchy, which introduced a series of reforms and changes in the socio-political life of the state. Separate points of the constitution were directly related to the formation and development of trade union movement. According to this basic law, it was proclaimed the equality of all citizens of the empire before the law (Article 2), equal opportunities in the occupation of public office (Article 3), freedom of movement (Article 4), privacy of the private property (Articles 5-6), the secret of correspondence (Article 10), the right to petition (Article 11), freedom of speech and press (Article 13). Earlier censorship was canceled. The freedom of faith and conscience was proclaimed, provided that religious views would not harm public obligations of citizens.

In April 1870, the so-called coalition law was adopted. It opened the way for organizing legal strikes. The law allowed the creation of unions in which workers, together with employers, could deal with professional and economic issues. By the end of the century there were many different kinds of societies, which were one of the forms of existence of cultural and educational organizations, political groups, professional associations. Professional associations organized their activities on the basis of the statutes, which were approved by the authorities, and thus subject to state control. They pursued socio-economic, cultural and educational goals, and, despite the suspension of their political and religious life in the charter, they were involved in the socio-political development of Galicia at that time, divided by nationality.

So we decided to show the role of trade unions in the strike movement in Eastern Galicia. It was investigated the current state and development of historiography history research of problems of strike movement, proved that the highlight of the trade union movement in the 1870 organization and leadthrough of the first strike became in Eastern Galicia (Lviv, 24-30 January 1870), which launched a wave strikes. In the late XIX - early XX century the revolutionary movement of the workers continued to evolve. Along with the trade union strikes of workers took part in demonstrations, meetings and rallies. The strike movement gradually took on political significance.

Keywords: trade unions; protest; strike; law; the constitution; the Austro-Hungarian monarchy

Цитування даної статті: Берест І. Р. Страйкова боротьба з участю профспілок у Східній Галичині у другій половині XIX – на початку XX століття / І. Р. Берест // Науково-теоретичний альманах «Грани». – 2017. – Т. 20. – № 10. – С. 115-120. doi: 10.15421/1717140

Citation of this article: Berest, I. R. (2017). Straykova borot'ba z uchastyu profspilok u Skhidniy Halychyni u druhiy polovyni XIX – na pochatku XX stolittya [Strike struggle with the participation of trade unions in Eastern Galicia in the second half of the XIX and early XX centuries]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 20 (10), 115-120. doi: 10.15421/1717140 (in Ukrainian).

Received: 24.09.2017

Accepted: 25.10.2017

Стачечная боротьба с участием профсоюзов в Восточной Галиции во второй половине XIX - начале XX века

И. Р. Берест

Украинская академия книгопечатания, Украина

На основе документов, принципа историзма, научного и объективного подхода в статье сделана попытка проанализировать и показать роль профсоюзов в забастовочном движении Восточной Галиции. Исследовано современное состояние и развитие историографии проблематики исследования истории забастовочного движения, доказано, что главным событием в профсоюзном движении 1870-х гг. стали организация и проведение первой забастовки в Восточной Галичине (Львов, 24-30 января 1870 г.), которым было начато волну стачечной борьбы. В конце XIX - начале XX в. революционное движение рабочих продолжало развиваться. Наряду с забастовками профсоюзы участвовали в рабочих демонстрациях, собраниях и митингах. Забастовочное движение постепенно приобретало политическое значение.

Ключевые слова: профсоюзы; митинг; забастовка; Австро-Венгерская монархия

Аналіз історичних передумов зародження й розвитку профспілкового руху, реальних умов існування приводить до висновку, що основними причинами виникнення перших профспілкових страйків стали соціально-економічні потреби працівників на тлі розвитку промисловості, кількісного зростання робітників та поглиблення їх фахової спеціалізації за обставин відсутності елементарних основ техніки безпеки на виробництві, тяжких побутових умов, які перетворювали робітників на найменш захищену верству населення.

Методологічну основу даного дослідження складають принципи історизму, наукового та об'єктивного підходу до вивчення теми, які передбачають з'ясування умов виникнення, розвитку подій, встановлення їх причинно-наслідкового зв'язку.

Наукова новизна дослідження полягає у спробі комплексного висвітлення процесу зародження і розвитку профспілкових страйків у Східній Галичині в досліджуваній період на основі узагальнення доступної літератури та джерел. Одержаний результат формує якісно новий науковий і пізнавальний погляд на роль профспілкового руху в суспільно-політичному житті на західноукраїнських землях доби Австро-Угорщини.

Основна мета публікації – на основі об'єктивного, комплексного аналізу дослідити становище населення Східної Галичини, проаналізувати роль профспілок і робітничого руху в XIX – на початку XX ст.

Серед робіт, присвячених даній тематиці, слід виокремити праці таких істориків, як Берест Р., Реєнт О., Андрусин Б., Жерноклеєв О., де є часткова спроба подати історію профспілкового руху в якісно новому руслі подій, які сколихнули світ своєю організованістю й результативністю.

Яскравим прикладом зростання авторитету профспілкового руху є перший страйк у Галичині, організований і проведений професійною спілкою «Товариство поступове», який відбувся у Львові 24–30 січня 1870 року [9, s. 25].

Передував даній події у Львові з'їзд 6 січня 1870 р. представників профспілок поліграфічних підприємств і власників друкарень. Серед присут-

ніх були з Дрогобича Колкевич і Шафер, з Кракова – Куровський і Тітц, зі Львова – Губерт, Гудец, Маньковський, Мерта, Навроцький, Обірек, Пашковіц, Вожняк, Згодзінський і Гришецький, з Перемишля – Лазор і Гумада, з Жешува – Зімбінський, з Самбора – Гілар і з Тернополя – Кац. Керівником з'їзду обрали Куровського з Кракова, заступником Губерта зі Львова, секретарями – Обірека зі Львова і Лазора з Перемишля. У голосуванні взяли участь близько 60 учасників [7, s. 96]. Головна з вимог полягала у підвищенні цін на продукцію до рівня Відня. Проте, згоди так і не було досягнуто.

Причиною страйку стало зниження розцінок на виконані роботи в поліграфії, яке провели на початку року власники друкарень. Крім того не було обмеження тривалості робітничої праці у цій галузі. Страйк тривав безперервно протягом семи днів. За цей час було паралізовано випуск усіх поліграфічних видань Львова. Керувала страйком Тарифна комісія, яку обрали із числа членів страйкового комітету профспілки. Лише 30 січня, потрапивши у безвихідне становище, підприємці змушені були прийняти вимоги профспілки. Майже в два рази підвищили тарифні ставки на виконані роботи, а тривалість робочого дня обмежено до десяти годин [1, с. 11].

Фактично січневий страйк 1870 року у Львові був одним із перших переможних великих страйків, організованих та проведених профспілками міста. Відразу після нього 3 лютого львівські друкарі провели другий страйк, менш масштабний за розмахом. Організаторами виступили Ян Грубер – машиніст друкарні Осолінських і Францішек Литвинович – машиніст з друкарні Піллера. Під час цього страйку непрофспілкові підприємства продовжували працювати [7, s. 96]. Закінчився страйк 7 лютого в результаті затвердження цін на продукцію поліграфістів по цілій Галичині.

У травні 1870 р. страйкували робітники пекарень, у 1871 р. – кравці швейних підприємств, стельмахи і колісники, у 1873 р. – робітники нафтопереробного заводу в Бориславі. Всього з 1870 по 1878 рр. у Галичині відбулося 9 страйків, в основному, у Львові і Дрогобицькому нафтовому районі.

Незважаючи на те, що вимоги ставились, насамперед, економічні, страйковий рух набував значення політичного. В умовах загострення боротьби у квітні 1870 року в Австро-Угорщині виходить постанова, якою легалізовано перебіг та організацію страйків. Цією постановою за рахунок працевлаштування дозволялося оголошення локаутів, введення монополістичних умов. Більше того, передбачалося ув'язнення до трьох місяців осіб, через дії яких робітники переривали працю. Великого значення надавалось діяльності штрейкбрехерів [1, с. 11]. Водночас, очевидно є роль робітничого, і зокрема, профспілкового руху у процесі вироблення та становлення промислового законодавства. Зокрема, Статут про обмеження тривалості праці на виробництві, який підписав австрійський імператор 8 березня 1885 р., регламентував 11-годинний робочий день. Крім цього, в грудні 1887 р. в Австрійській монархії виходить закон «Про забезпечення випадків при праці» [1, с. 13-14].

У 80–90-х роках революційний рух робітників продовжував розвиватися. Поряд із страйками робітники проводили демонстрації, збори і мітинги. Під впливом соціал-демократів, зокрема тих, які гуртувалися навколо газети «Праця», робітники одночасно з економічними висували й політичні вимоги, передусім запровадження загального виборчого права. 1 травня 1890 р. робітники Львова та інших галицьких міст уперше відзначили свято міжнародної солідарності трудящих. У Львові відбувся масовий мітинг, в якому взяли участь 4 тис. робітників. І що характерно – подія ця відбулась на рік швидше ніж у Росії [2], тому з впевненістю можна сказати, що законодавцями моди у відзначенні цього свята є саме українці.

Початок ХХ ст. ознаменувався бурхливим розвитком страйкового руху по всій Австро-Угорській імперії, за винятком Галичини. Розпочинається процес монополізації і нагромадження капіталу великими компаніями та власниками. І саме в Галичині процес концентрації капіталу розвивався повільніми темпами, ніж у промислово розвинених регіонах Австрійської імперії. Це можна пояснити тим, що в Галичині практично не було великих акціонерних товариств, на які опиралась влада у монархії. Проте ситуацію значно поправили кредитні спілки. Вони після 1906 року переживали у всій Австро-Угорщині період бурхливого розвитку. У 1912 р. було їх в Галичині – 241, в 1913 році – 293, на їх частку припадало 12,6% всіх австрійських спілок. Їх капітал зріс за рік з 9,6% до 9,9%, в залежності від стану власності володіння відносних установ у цілій державі [15, с. 248].

Тому не дивно, що нове століття почалося під знаком кризи й безробіття, особливо сильно постраждала сфера будівництва. Ці руйнівні фактори спробували виправити за допомогою громадських робіт, але через рік обсяг їх значно зменшився у зв'язку з відсутністю фінансування. Це стало

причиною бурхливих мітингів і демонстрацій, і, зрештою, голодних бунтів. 15 липня 1901 р. безробітні провели демонстрацію у Львові з вимогою повної або часткової зайнятості в будівництві нової залізничної станції. Не отримавши жодної схвальної відповіді від керівництва залізниці, натовп попрямував до будівлі намісництва. Майже миттєво спрацювала поліція, заблокувавши натовп і при цьому затримавши одного демонстранта. На переговори вийшли представники влади і для втихомирення бунтівного натовпу пообіцяли найближчим часом забезпечити більшість робочими місцями. Зрозуміло що мітингарів така відповідь не влаштувала і вони почали викрикувати, що сьогодні голодні і що хочуть працювати вже, а не пізніше. Частина демонстрантів проникла на ринок і почала грабувати кіоски з хлібом. Інша частина страйкарів напала на ресторан. В результаті поліція заарештувала 13 осіб. До кінця дня до вищезгаданих страйкарів додалися ще робітники, які працювали поденно. І на наступний день ситуація не змінилась – натовп знову опинилася на вулиці. Загалом виступи тривали 3 дні [10, с. 467].

1900 р. в Австро-Угорській імперії був показовим у відношенні страйкового руху. На початку року рух набув широкого розмаху, мав розголос у пресі і почав набирати оберти в Галичині. Проте на відміну від столиці імперії в Галичині за декілька років рух не лише не зменшився, але й зріс у всіх відношеннях. Кількість мітингуючих постійно збільшувалась і це сприяло переходу на новий рівень страйкового руху [10, с. 468].

На чолі боротьби висунулись шахтарі та будівельники, а також представники нафтового та вугільного басейну й безпосередньо будівельники Львова.

Якщо поглянути на 1900 рік у відношенні всієї Галичини, то він почався під знаком великого 70-тисячного страйку шахтарів в Острівсько-Карвінському вугільному басейні. Вплив цього страйку було відчутно дуже сильно, адже його масштаби та розголос зробили свою справу. Окрім цього, майже половина його учасників були поляки, що також сприяло його популяризації. Шахтарі вимагали 8-годинний робочий день, збільшення мінімального розміру заробітної плати, еквівалентного вартості вугілля. Були намагання навіть підняти питання націоналізації шахт [16]. Страйк закінчився частковою перемогою. Робітники змусили уряд вжити заходів щодо встановлення 8-годинного робочого дня у вугільній промисловості.

Провідні компанії Галичини та Королівства Польського відразу вирішили скористатися хорошою ситуацією, що виникла в результаті страйків. Потрібні зміни ввів у містечку Сержа (Чарнівський повіт Малопольського воєводства – авт.) граф Анджей Потоцький. 150 вагонів вугілля в день видобував зі своїх шахт, при цьому за невеликі гроші змушував працювати шахтарів. Забій-

никам платив 2 кор. 20 гел., робочі на поверхні отримували 1 кор. 30 гел. або 1 кор. 40 гел., жінки отримували 80 гел. в день. Але в березні 1900 р. вибухнув страйк з 1851 гірника в Яворові і став поширюватись на значній території, розійшовшись по всьому басейну - в Сержі, в Тенчинку (Краківський повіт Малопольського воєводства – авт.), в Борах (Краківський повіт Малопольського воєводства – авт.). Побоюючись загального страйку шахтарів підприємці та власники копалень погодилися на поступки [11].

У листопаді 1900 року вибухнув частковий страйк на вагонобудівному заводі в Сяноку (Сяноцький повіт Підкарпатського воєводства – авт.) – страйкували ковалі.

У 1901 р. промислові страйки розпочались на території сучасної України. Тут активно процесами керували профспілкові об'єднання. Так у Дрогобичі в січні і червні були проведені масштабні страйкові рухи на озокеритових копальнях. Зрештою у боротьбі за покращення умов праці взяв участь 2 291 гірняк. Вони вимагали уніфікації профспілкових кас, підвищення заробітної плати і не накладання штрафів за невихід на роботу в неділю, адже більшість шахтарів у цей день ходили до церкви. В результаті часткову перемогу було здобуто [10, s. 469].

У травні і червні 1902 року увага всієї Галичини була прикута до 5 000 страйку будівельників Львова, зумовлений масовим безробіттям та особливо важкими умовами, в яких опинилися робітники. Цей страйк виділявся з існуючих акцій своєю масовістю, широким спектром впливу, поєднанням страйкової боротьби і голодних бунтів з нападами на магазини і вози з хлібом, а також значними вуличними демонстраціями. В підсумку до будівельників долучилися робітники різних заводів, різного роду заробітчани, представники сфер послуг – доглядачі, лакеї, прислуга з театрів, офіціанти, гувернантки. Жінки збирали з землі каміння і підносили його у фартухах мітингарям [12].

У відповідь 2 червня 1902 р. на мітинуючих робітників кинули загін угорських гусар, піхоти і поліції. П'ять разів повторювали свої атаки гусари, затоптуючи та висікаючи шаблями страйкарів. Дано 17 залпів з малокаліберних гармат, в результаті чого п'ять робочих були вбиті, а понад 200 осіб зазнали різного роду поранень [12]. В свою чергу робітники активними діями завдали поранень близько 40 солдатам і поліцейським. Із зруйнованих кіосків, розбитих дверей, меблів, вирваних з тротуарів рейок і каміння демонстранти звели на площі Стрілецькій (сучасна площа Данила Галицького – авт.) барикади. Похорон убитих також перетворився на невелику демонстрацію. Налякані такими подіями робітники почали зменшувати власні вимоги, проте страйк згорти не планували [13].

Три дні (2, 3 і 4 червня) тривали постійні демонстрації, спроби відбити арештованих, напади на магазини і вози з хлібом. Наступного дня значна частина страйкуючих робітників вирушила до сіл Басівка та Ставчани (села, що знаходяться неподалік Львова – авт.), де приєдналися до своїх колег-робітників зайнятих на будівництві залізниці і разом також оголосили страйк.

Це був не поодиноким випадком. Працівники, зайняті в будівництві залізниць, часто брали участь в страйковій боротьбі. Після страйку 429-ох робочих, зайнятих у будівництві залізничних доріг на околицях Львова в 1901 р. і після часткового страйку в липні 1902 року на лінії Розвадів-Пшевськ, застрайкували також будівельники в районі Турки в квітні 1903 р. Аналогічно зробили 2500 будівельників залізничної лінії Самбір-Ужок, 2 000 будівельників лінії Самбір-Сянки. Після першого страйку, коли умови угоди не були виконані, робітники знову стали організовувати мітинг в липні. Внаслідок хорошої поінформованості організатори залучили до боротьби в околицях Самбора 1 600 будівельників залізничної лінії Стрілки-Бановіце [9, s. 58]. Серед будівельників залізниць працювали і боролися за покращення умов праці багато жителів навколишніх сіл, які в такий спосіб набували досвід і могли згодом його використати. Таким чином, страйковий рух почав виходити за межі міст і поширювався активно в сільській місцевості. 1904 р. також був багатий на страйкову боротьбу. У першій половині червня, страйкували 900 шахтарів на озокеритових копальнях [4, арк. 63-67]. Цю інформацію можна побачити з телеграми дрогобицького старости до намісництва, де доносилося, що 9 червня страйкувало 700 гірників, а телеграма намісництва до міністерства сповіщає, що на 11 червня мітинг налічував вже понад 900 учасників [4, арк. 67]. Тільки ця кампанія підійшла до кінця, як 8 липня піднялись на боротьбу 2 000 нафтових робітників Карпатського Кредитового Товариства [4, арк. 90].

Страйк зайняв також весь Бориславський нафтовий район – більше 5 000 робітників. За їх прикладом приєдналися до страйкових дій робітники з Кросно, Рівного і Потоку. Відновлення боротьби знову настало 10 і 12 липня, коли застрайкували дві тисячі шахтарів з копальні воску Ландербанку і Кредитного Банку [4, арк. 24]. Страйки шахтарів в нафтовому басейні стали звичайною справою. У Бориславі було створено 31-особовий страйковий комітет, що виник в результаті співпраці 16 профспілкових організацій великих компаній. Встановлювалась пропускна система. З міста або в місто не пропускали робітників без перепустки страйкового комітету, забезпеченої печаткою Бориславського профспілкового Союзу шахтарів, металістів і місцевого осередку Польської соціал-демократичної партії [6, арк. 18,37].

Головні вимоги, висунуті професійними спіл-

ками Бориславського нафтового басейну полягали у встановленні 8-годинного робочого дня. Крім того, вони вимагали підвищення заробітної плати і регулярної її виплати, відкриття закладу з медичного забезпечення на місці в Бориславі, а не в Дрогобичі, робочого самоврядування, будівництва зручного житла, лазень і шпиталю, будівництва водопостачання [4, арк. 87].

Зазначені вимоги були тільки програмою – мінімум. В широких масах існувало переконання, що їхні рішучі положення змусять уряд націоналізувати гірничодобувну та нафтову промисловість [6, арк. 86].

Боротьба була особливо запеклою і часто поєднувалась з масовими мітингами та демонстраціями, маршами до навколишніх сіл та нападами на штрейкбрехерів, зіткнень з армією та поліцією [6, арк. 43]. Спроби завести штрейкбрехерів з Австро-Угорщини провалились. Місцевості задіяні страйковою боротьбою бойкотували нових приїжджих робітників. Ті, що приїздили з Відня – машиністи і кочегари, ставали солідарними зі страйкарями. Спроба використовувати солдатів як штрейкбрехерів не дала успіху в значному масштабі [14]. Страйкарі відмовили працювати навіть тих робітників, що забезпечували безпеку шахт. Роботу водяних насосів і вентиляторів в гірничому басейні забезпечували чиновники з офісів шахт під захистом армії. Не зламало робітників навіть встановлене покарання за порушення загальних правил роботи [4, арк. 31].

Процес демонстрацій огорнув робітників маслопереробних заводів, будівельних бригад, працівників цегельних заводів, домашньої прислуги і, нарешті, селян з навколишніх сіл. Свідомі, а іноді і необізнані агітатори для страйкового руху, ставали звичайні селяни, які поверталися в масовому порядку під час страйку до себе в село і вже там розповідали всю ситуацію, яка склалась на підприємствах [6, арк. 73-73а].

Після чотирьох тижнів боротьби підприємці змушені були поступитися мітингарям. Вони запевнили, що взяли до вимоги і зроблять все для поліпшення умов життя і праці: робочий день був обмежений до 10 годин, до 1 січня повинні були побудувати водогін, лазні і шпиталь, а також мали приступити до будівництва житла для працівників. Обіцянок цих підприємці не дотримались. Коли замість лікарняної каси взаємодопомоги, як того вимагали шахтарі, влада намагалася нав'язати національну нафтову касу, що мала підпорядковуватись не профспілкам, а власникам підприємств – це викликало різкий опір [8].

Розмах страйкової боротьби в 1900 р. спровокував галицьку владу до відкритого терору. Під час страйку шахтарів у Моравсько-Остравському басейні до містечка Сержа було введено жандармів. Коли відбувся страйк в Яворові, то туди стягнули піхоту і драгунів [11, арк. 39].

Під час страйку в копальні озокериту Кредитового Банку в січні 1901 р. влада також залучила жандармів. Коли схопилися до боротьби інші гірничодобувні шахти, на вулицях вже були наклеєні плакати, де губернатор і його радник у гірничих справах погрожували звільненням з роботи в разі, тривалого страйку. У 1904 році під час загального страйку нафтовиків зосередженого в районі Дрогобича та Кросно влада підтягнула військові сили і жандармів. Загалом була одна бригада, 7 батальйонів піхоти і відділ технічних військ – т.зв. «піонери» [5, арк. 39-40]. У місті панував майже військовий стан. Питання розв'язалось 22 липня філією місцевої профспілки нафтовиків, де працював таємний шпигун з поліції [4, арк. 41, 44]. В результаті зрадницьких дій було арештовано 60 осіб, поставлено до суду шість страйкарів, у тому числі одну жінку, звинувативши їх в організації банди і підпалі шахт, що каралося на той момент смертною карою. Понад рік тривала запекла боротьба за життя підсудних [9, s.59-60]. Було викрито як провокатора головного свідка. Звинувачення і подальше дисциплінарне слухання довело, що головний слідчий справи фальсифікував акт обвинувачення, підробляв підписи свідків, не знайомив обвинувачених з протоколами слідства. Скарга захисту була задоволена і це стало великою перемогою для працівників [9, s. 60].

Різанина у Львові в 1902 р. і Бориславський процес від 1904 р. зіткнули з усіх сил робітників з урядовим апаратом і шляхетським самоврядуванням, що надало цій боротьбі політичного підтексту. У 1900–1903 рр. у Східній Галичині відбулося 70 робітничих страйків, які часто супроводжувалися мітингами, зборами і демонстраціями. За підрахунком частка страйків, якими керували профспілки, коливалась у 1894–1910 рр. від третини до половини всіх виступів, решта протікала стихійно [3, с. 102].

Загалом від кінця 1860-х рр. суспільно-політичний рух Східної Галичини набуває більш вираженої організованості. У профспілковому русі поширюється соціалістична ідеологія.

Головною подією у профспілковому русі 1870-х рр. стали організація і проведення професійною спілкою «Товариство поступове» першого страйку у Східній Галичині (Львів, 24-30 січня 1870 р.), яким було започатковано хвилю страйкової боротьби (у травні 1870 р. страйк пекарів, у 1871 р. – кравців швейних майстерень, стельмахів і колісників, у 1873 р. – робітників нафтопереробного заводу в Бориславі; всього з 1870 по 1878 р. у Галичині відбулося 9 страйків, в основному у Львові і Дрогобицькому нафтовому районі). На початку ХХ ст. революційний рух робітників продовжував розвиватися. Поряд із страйками профспілки брали участь у робітничих демонстраціях, зборах і мітингах. Страйковий рух поступово набував політичного значення.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Берест Р. Нариси історії профспілкового руху в Західній Україні (1817–1939 рр.) / Р. Берест. – Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 1995. – 126 с.
2. Димов К., Ткаченко Ю. Львів червоний, Львів революційний / К. Димов, Ю. Ткаченко // Галицький яструб. Режим доступу: http://galickij-jastreb.io.ua/s288156/lviv_chervoniy_lviv_revolyuciyniy
3. Жерноклеєв О. С. Профспілки в структурі та діяльності соціал-демократичних партій Галичини наприкінці XIX – на початку XX ст. / О. С. Жерноклеєв // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України : [наук.-практ. збірник]. – 2009. – № 3. – С. 100–107.
4. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі – ЦДІАУ у м. Львові). Ф. 146. – Оп. 4. – Спр. 3772. – 152 арк.
5. ЦДІАУ у м. Львові. – Ф. 146. – Оп.4. – Спр.3774. – 102 арк.
6. ЦДІАУ у м. Львові. – Ф. 146. – Оп.4. – Спр.3775. – 199 арк.
7. Bober A. Historia drukarni i stowarzyszeń drukarskich we Lwowie / A. Bober. – Lwów, 1926. – 242 s.
8. Głos robotniczy. – 2 kwietnia 1904. – № 14.
9. Kieszczyński L. Kronika ruchu zawodowego w Polsce 1808–1939: ważniejsze wydarzenia / L. Kieszczyński. – Warszawa: Instytut Wydaw. CRZZ, 1972. – 432 s.
10. Najdus W. Rozwój ruchu strajkowego w Galicji w latach 1900–1914 / W. Najdus // Przegląd Historyczny. – 1957, Tom 48, № 3. – 460–490 s.
11. Naprzód. – 8 marca 1900. – № 6.
12. Naprzód. – 3 czerwca 1902. – № 149.
13. Naprzód. – 4 czerwca 1902. – № 150.
14. Naprzód. – 16 lipca 1904. – № 196.
15. Osterreichisches statistisches Handbuch. 1916–1917. Wien. – 1918. – 353 s.
16. Prawo ludu. – 14 października 1900. – № 20.

REFERENCES

1. Berest, R. (1995). *Narysy istoriji profspilkovogho rukhu v Zakhidnij Ukraini (1817-1939 rr.)* [Essays on the history of the trade Union movement in Western Ukraine (1817-1939 years.)]. Droghobych: Vydavnycha firma «Vidrodzhennya» (in Ukrainian).
2. Dymov, K., Tkachenko, Yu. *L`viv chervony`j, L`viv revoluciynij`j* [Lviv is red, Lviv is revolutionary]. *Galy`cz`ky`j yastrub*. Available at: http://galickij-jastreb.io.ua/s288156/lviv_chervoniy_lviv_revolyuciyniy. (in Ukrainian).
3. Zhernoklejev, O. S. (2009). Profspilky v strukturі ta dijajlnosti social-demokratychnykh partij Ghalychyny naprykinci XIX – na pochatku XX st. [Trade unions in the structure and activity of the social-democratic parties of Galicia in the late XIX - early XX centuries]. *Visnyk Akademiyi pratsi i sotsial`nykh vidnosyn Federatsiyi profesijnykh spilok Ukrainy*, (3): 100-107 (in Ukrainian).
4. Central`ny`j derzhavny`j istory`chny`j arxiv Ukrainy` u m. L`vovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. F.146. Op. 4. Spr. 3772. 152 ark. (in Ukrainian).
5. Central`ny`j derzhavny`j istory`chny`j arxiv Ukrainy` u m. L`vovi. [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. F. 146. Op. 4. Spr. 3774. 102 ark. (in Ukrainian).
6. Central`ny`j derzhavny`j istory`chny`j arxiv Ukrainy` u m. L`vovi. [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. F. 146. Op. 4. Spr. 3775. 199 ark. (in Ukrainian).
7. Bober, A. (1926). *Historja drukarni i stowarzyszeń drukarskich we Lwowie* [The history of printing houses and printing companies in Lviv]. Lwów (in Polish).
8. Głos robotniczy. 2 kwietnia 1904. 14 (in Polish).
9. Kieszczyński, L. (1972). *Kronika ruchu zawodowego w Polsce 1808-1939: ważniejsze wydarzenia* [Chronicle of professional movement in Poland 1808-1939: the most important events]. Warszawa (in Polish).
10. Najdus, W. (1957). *Rozwój ruchu strajkowego w Galicji w latach 1900-1914* [Development of strike movement in Galicia in 1900-1914]. *Przegląd Historyczny* 48(3): 460-490 (in Polish).
11. *Naprzód*. 8 marca 1900. 6 (in Polish).
12. *Naprzód*. 3 czerwca 1902. 149 (in Polish).
13. *Naprzód*. 4 czerwca 1902. 150 (in Polish).
14. *Naprzód*. 16 lipca 1904. 196 (in Polish).
15. *Osterreichisches statistisches Handbuch*. 1916-1917. (1918). Wien (in German).
16. *Prawo ludu*. 14 października 1900. 20 (in Polish).

Берест Ігор Романович - кандидат історичних наук, доцент
Українська академія друкарства
Адреса: 79020, Львів, вул. Під Голоском, 19
E-mail: Berestigor1@gmail.com

Berest Ihor R. – PhD in historical sciences, associate professor
Ukrainian Academy of Printing
Address: 19, Pid Holoskom Str., 79020, L`viv, Ukraine
E-mail: Berestigor1@gmail.com
ORCID 0000-0001-6141-4678